

Väärtuspõhiste hangete juhendid

-
1. DIGILAHENDUSED
  2. MÄNGUALAD
  3. RAJAD NING PUHKEALAD
  4. TEABE- JA ÕPPEMATERJALID
  5. TEEDE JA TÄNAVATE EHTUS
  6. TEEHOOLE
  7. TUALETTRUUMID
  8. UURINGUD
  9. ÜHISTRANSPOORT JA PEATUSED
  10. ÜRITUSTE KORRALDAMINE

Lühijuhend hankijale

DIGILAHENDUSED

Veebilehed, rakendused, infosüsteemid, iseteenindusterminalid ja piletiautomaadid on peamised kanalid teenuste pakkumisel. Kasutaja vajadustest lähtumine pole ainult seaduse nõue, vaid avaliku sektori kvaliteedi ja usaldusvääruse tunnus, mis ei aita üksnes puuetega inimesi, vaid kõiki kasutajaid. Kui mõnda ligipääsetavuse nõuet ei ole võimalik täita, tuleb selgitada teatistes alternatiive ning mida see kasutaja jaoks tähendab.

See juhend aitab näha seoseid võrdsest kohtlemisest, pakub ideid hanketingimusteks, ning juhib tähelepanu, kus juhtub päriselus enim vigu, isegi kui paberil kõik hästi tundub.

NÄIDISTINGIMUSED

Hankeetapp	Tingimus	Tõendus
Tehniline kirjeldus	Kõik digiteenused ja infosüsteemid ületavad ligipääsetavuse nõudeid/standardeid	Selgitus, kuidas nõudeid ületatakse ja tagatakse kõrgetasemeline ligipääsetavus
Vastavustingimus	Pakkuja kohtleb oma meeskonnas naisi ja mehi palgapoliitikas võrdselt	Selgitus värbamis-, edutamise- ja tasustamispõhimõtetest, töö- ja pereelu ühitamise võimalustest
Hindamiskriteerium	Lisapunktid, kui meeskonnas ei lange sooline jaotus alla 30/70 kummagi kahjuks; või kui juhtivas rollis on inimene, keda on selles ametirühmas vähem	CVD, soolise jaotuse arvutus, Statistikaameti palgarakenduse võrdlus
Vastavustingimus	Pakkuja meeskonnas on ligipääsetavuse ja võrdse kohtlemise pädevus	CV-d, kogemuste kirjeldus
Tehniline kirjeldus	Testimise nõue erinevate sihtrühmadega: vähemalt neli puudeliiki, inimesed elukaare eri osadel	Selgitus, kellelt testimine tellitakse; testimise meetodika kirjeldus; projektile mittevastavuste parandamine või eraldi trahv lepingus

PANE TÄHELE

Navigeeritavus: Kas kõik funktsioonid on kasutatavad klaviatuuri ja tabulaatoriga, kontrastsed, veebilehel tagatud kirjasuuruse muutmine, liikuva pildi peatamine? Kas interaktiivsed elemendid on selgelt nähtavad ning fookus liigub loogiliselt?

Tagasiside: Kas tagasisidevorm töötab ja on näha kohe esilehel?

Sisu: Kas videotel on toimetatud subtiitrid; alt-tekst ehk piltide kirjeldused? Kas failid avaldatakse ligipääsetavas vormingus?

Keel: Kas sisu on esitatud selges keeles ja lisatud on lihtsas keeles kokkuvõtte, lisaks mitmekeelselt, kaasates keeletoimetajat?

Pidev hooldus: Kas ligipääsetavuse tagamiseks on määratud vastutav isik?

Andmekaitse: Pakkumuses võid küsida kogemusi ligipääsetavuse hindamisel, aga mitte infot meeskonnaliimete puude kohta.

LEVINUD VEAD

X **Lähtutakse miinimumnõuetest:** Õigem eesmärk oleks parim võimalik ligipääsetavus, mis võimaldab nt puuetega inimestel kõrvalise abita digilahendusi kasutada.

X **Täitmist ei kontrollita:** Kui tehnilise nõude kontrolliks on ainult kinnitus, võib jääda tegelik olukord teadmata.

X **Ebapiisav testimine:** Erinevate vajadustega testijatega tuleks koostööd alustada varakult, et hiljem ületamatuid takistusi ei tekiks.

X **Sisu ei leia:** Menüü lähtub asutuse struktuurist, mitte kasutaja vajadustest; puudub sisukaart või tark otsing. Sama sisu dubleeritakse eri lehtedel ega jõuta igal pool värskena hoida.

X **Hiirest lähtumine:** Kõik inimesed ei saa püsivalt või ajutiselt kasutada hiirt, vaid navigeerivad klaviatuuri või häälkäsklustega.

X **Lüngad koodis:** Puuduvad sildid ja seosed, et ekraanilugeja mõistaks sisu ette lugeda, sh piltide kirjeldused.

X **Overlay usaldamine:** Veebilehe justkui ligipääsetavaks muutvad AI-vidinad võivad praktiliselt tekitada uusi takistusi.

X **Toimetamata AI:** Automaatsed subtiitrid või tõlked on paremad kui mitte midagi, ent vajavad toimetamist, et säiliks sisu ja toon.

X **Lingid:** Lingid on piltidena või üksnes tundub miski lingina, aga pole seda.

X **Teatise puudused:** Kasutaja ei saa kergesti leitavat ja ammendavat ülevaadet, kus on veebileht või rakendus ligipääsmatu.

X **Võrdsuse eiramine:** Stereotüüpsed kujunduslahendused (nt ikoonid, fotod) jätavad osa kasutajaid kõrvale või süvendavad kahjulikke uskumusi.

ÕIGUSAKTID, STANDARDID, JUHENDID

- [Väärtuspõhine hankimine](#)
- [Avaliku teabe seadus](#)
- [Toodete-teenuste ligipääsetavuse nõuded seaduses ja määruses](#)
- [WCAG, W3C, \(EL\) 2016/2102, \(EL\) 2019/882, EN 301 549, ISO 14289 PDF/UA](#)
- [Digiligipääsetavuse juhend ja järelevalve](#)
- [Avalike digiteenuste tööriistakast](#)

Jälgi, et loeksid kehtivat versiooni!

KEDA KAASATA

Elukaarel põhineva ligipääsetavuse tagamiseks kaasa puuetega inimeste, laste, lapsevanemate, vanemaealiste, noorte ja omastehooldajate huvikaitse- ning soolist võrdsust edendavaid ühinguid. Lisainfot ja kontaktid leiad [Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi](#) ning [Eesti Puuetega Inimeste Koja](#) kodulehtedelt. Kui hange on rahastatud eurofondidest, saad nõu spetsiaalsest [kompetentsikeskusest](#).

Lühijuhend hankijale

MÄNGUALAD

Mängualad haridusasutustes, parkides ja hoonetes kujundavad laste ja perede avaliku ruumi kogemust, omavahelist suhtlust ja arengut. Universaalsisaini põhimõtete järgimine loob kutsuva ja turvalise keskkonna eri vanuses, soost, kultuuritausta ja keeleoskuse ning liikumis- ja tajuvõimekustega lastele ja nende pereliikmetele. Lähtudes peamiselt eelkooliealistest või poistest, ei pruugi teised end alal hästi tunda ja võivad mängust välja jääda.

See juhend aitab näha seoseid võrdsest kohtlemisest, pakub ideid hanketingimusteks, ning juhib tähelepanu, kus juhtub päriselus enim vigu, isegi kui paberil kõik hästi tundub.

NÄIDISTINGIMUSED

Hankeetapp	Tingimus	Tõendus
Hindamis-kriteerium	Lisapunktid, kui pakkuja ületab nõudeid ja standardeid	Selgitus, kuidas ligipääsetavuse nõudeid ületatakse ja võrdne kohtlemine tagatakse
Tehniline kirjeldus	Alal on X arv ratastooliga kasutatavaid asju (nt ratastoolikiik)	Kinnitus
Vastavustingimus	Pakkuja meeskonnas on ligipääsetavuse ja võrdse kohtlemise pädevus	CV-d, kogemuste kirjeldus
Hindamis-kriteerium	Lisapunktid, kui meeskonnas ei lange sooline jaotus alla 30/70 kummagi kahjuks; või kui juhtivas rollis on inimene, keda on selles ametirühmas vähem	CVd, soolise jaotuse arvutus, Statistikaameti palgarakenduse võrdlus
Hindamis-kriteerium	Lisapunktid, kui pakkuja kaasab projekteerimisse mänguväljaku sihtrühmi, sh puudeliigid, inimesed elukaare eri osadel	Selgitus, kuidas eri sihtrühmi kaasatakse ja nende ootustega arvestatakse
Tehniline kirjeldus	Hilisema testimise nõue erinevate sihtrühmadega	Selgitus, kellelt testimine tellitakse; testimise meetodika kirjeldus; projektile mittevastavuste parandamine või eraldi trahv lepingus

PANE TÄHELE

Teekond: Kas lähim mänguväljak asub kuni 15 minuti kaugusel kodust? Kas kogu teekond on turvaline lapsele ka üksi minekuks?

Taristu: Kas lähistel on ligipääsetav tualett, mähkimisvõimalus, joogivesi, parkla ja ühis-transportipeatus?

Sopistatus: Kas pakutakse erinevas arengu-etapis lastele eri raskusastmeid ja meelelisi kogemusi (heli, tekstuur, tasakaal, kõrgused)? Kas on koht eraldamiseks?

Turvaalad: Kas ohualad on märgistatud erineva värviga, nt kiikedel ja liumägedel, ega ristitud liikumisteedega? Kas mudilastel on turvaala, kust ei pääse suuremate laste atraktsioonidele?

Infokeskkond: Kas reeglid, ohutusinfo ja piktogrammide on üheselt mõistetavad, mitme-

keelsed, sh kombatavas tava- ja punktkirjas, ning paigaldatud lapse kõrgusele?

Hooldus: Kas hooldus laseb ala kasutada aastaringselt? Kui kiiresti parandatakse või piiratakse ohtlikuks muutunud atraktsioonid? Kas on infosilt hooldaja kontaktiga?

Täiskasvanud: Kas lapse saatjal on kohta kus olla, või midagi teha? Kas varjualused ja pingid on paigutatud nii, et saatja näeb last?

LEVINUD VEAD

X **Ühekülgusus:** Mängust jäävad välja osad vanusegrupid, liikumispuude või sensoorsete erivajadustega lapsed, kuna ala pole läbi mõeldud vanuseid ja oskusi arvestavalt.

X **Eraldamine:** Ratastoolikiik taganurgas ei ole kaasav. Eelista visuaalselt ja ruumiliselt seotud tervikut, et erinevad lapsed mängiks koos.

X **Katend:** Vale või kulunud kate ei summuta kukkumisi ja võib olla läbimatu ratastooliga (hakkemultš, liiv, lahtine killustik).

X **Ebamugavus:** Käe- või seljatoeta ja negatiivse kaldega pingid tekitavad ebamugavust.

X **Takistused:** Liikumisteel asetsevad prügi-kastid, rattahoidjad või pingid kitsendavad liikumisruumi.

X **Kujundus:** Visuaalne keel süvendab stereotüüpe (nt soopõhised värvid või rollid).

X **Eraalade unustamine:** Palju mängualasid ehitab arendaja, kellele saab KOV seada siinmainitud tingimusi detail- ja üldplaneeringus.

ÕIGUSAKTID, STANDARDID, JUHENDID

- [Väärtuspõhine hankimine](#)
- [Puudega inimeste erivajadustest tulenevad nõuded ehitistele](#)
- [EN 1176, EN 1177, EN 17210:2021, EVS 807:2016](#)
- [Planeerimine.ee tööriistakast](#)
- [Turvaline mänguväljak: juhend](#)
- [Juhend mänguväljakute hankimiseks ja hindamiseks](#)
- [Inclusive playgrounds](#)
- [Good Practice Guide on Building an Inclusive Playground](#)

Jälgi, et loeksid kehtivat versiooni!

KEDA KAASATA

Elukaarel põhineva ligipääsetavuse tagamiseks kaasa puuetega inimeste, laste, lapsevanemate, vanemaaliste, noorte ja omasteholdajate huvikaitse- ning soolist võrdsust edendavaid ühinguid. Lisainfot ja kontaktid leiad [Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi](#) ning [Eesti Puuetega Inimeste Koja](#) kodulehtedelt. Kui hange on rahastatud eurofondidest, saad nõu spetsiaalsest [kompetentsikeskusest](#).

Lühijuhend hankijale

RAJAD NING PUHKEALAD

Matka- ja terviserajad ning puhkealad peaksid võimaldama puhata, liikuda ja tervist hoida sõltumata inimeste vanusest, soost, liikumisvõimest või kohalike olude tundmisest. Kaasava disainita võivad rohelusest eemale jääda eelkõige vanemaealised, väikelapse vanemad, liikumispiirangutega või vähese keeleoskusega inimesed. Ligipääsetavus läbigu kogu kasutajateekonda, milleks on füüsiline ruum, info veebis kui ka kohapeal.

See juhend aitab näha seoseid võrdsest kohtlemisest, pakub ideid hanketingimusteks, ning juhib tähelepanu, kus juhtub päriselus enim vigu, isegi kui paberil kõik hästi tundub.

NÄIDISTINGIMUSED

Hankeetapp	Tingimus	Tõendus
Hindamis-kriteerium	Lisapunktid, kui pakkuja ületab ligipääsetavuse nõudeid/standardeid ja pakub inimese elukaarel põhinevad lahendused	Selgitus, kuidas nõudeid ületatakse
Vastavus-tingimus	Pakkuja kohtleb oma meeskonnas naisi ja mehi palgapoliitikas võrdselt	Selgitus värbamis-, edutamise- ja tasustamis põhimõtetest, töö- ja pereelu ühitamise võimalustest
Hindamis-kriteerium	Lisapunktid, kui meeskonnas ei lange sooline jaotus alla 30/70 kummagi kahjuks; või kui juhtivas rollis on inimene, keda on selles ametirühmas vähem	CVd, soolise jaotuse arvutus, Statistikaameti palgarakenduse võrdlus
Vastavus-tingimus	Pakkuja meeskonnas on ligipääsetavuse ja võrdse kohtlemise pädevus	CV-d, kogemuste kirjeldus
Tehniline kirjeldus	Testimise nõue erinevate sihtrühmadega: vähemalt neli puudeliiki, inimesed elukaare eri osadel, naised, lapsed	Selgitus, kellelt testimine tellitakse; meetodika kirjeldus; projektile mittevastavuste parandamine või eraldi trahv lepingus

PANE TÄHELE

Digiinfo: Kas veebilehel ja rakenduses on raja- või puhkeala kaart, fotod, ligipääsetavuse kirjeldus (sh aastaaegade lõikes), lähim ühistranspordipeatus ja kontakt probleemidest teatamiseks? Kas veebilehele on tagatud ligipääsetavus ekraanilugejaga ja info mitmes keeles?

Mugavus/taristu: Kas pingid, kõrghaljastus, varjualused lasevad sageli ja mugavalt puhke-

pause teha? Kas olemas on abivahendiga ligipääsetav tualettruum ja joogivesi? Ega prügikastide, rattahoidjate ja pinkide paigutus kitsenda liikumisruumi või takista hooldamist?

Mürgistus: Kas raja või pargi alguses on infot raja pikkuse, pinnase, kallete, raskusastme, pinkide, tualettide ja parkla kohta erineval

kujul, QR-koodiga audios, viipekeeletõlkega videos või lihtsas keeles kokkuvõttena?

Andmekaitse: Pakkumuses võid küsida kogemusi ligipääsetavuse hindamisel, aga mitte infot meeskonnaliimete puude kohta.

Ligipääsetavus: Kas kogu teekond on kasutatav ja ohutu vihma-lumega? Kas treppidel-kaldteedel on käsipuud? Kas liikumised on katkematud ja künnisteta ning üleminekud katendite vahel tasased? Kas laudtee on abivahendiga või lapsevankriga liikujale turvaline?

LEVINUD VEAD

X **Tualette pole:** Puuduvad kasutuskõlblikud (puhtad, puuetega inimestele, lastele ligipääsetavad) ja piisavalt lähedal asuvad tualetid.

X **Pinke on alati vähe:** Vanemaealistele sobivaid kõrgemaid käsitugedega pinke pole või on järgmine liiga kaugel.

X **Infokeskkond:** Kui rajal või puhkealal puuduvad selged juhised, kontrastne märgistus, piktogrammide või mitmes keeles info, jääb osa külastajaid ilma vajalikust teabest või

ei tule üldse, kui eelinfo ei hõlma ligipääsetavust kohapeal.

X **Hooldus:** Rajatised võiksid olla maksimaalselt kasutatavad aastaringsest.

X **Turvalisus:** Pimedus ja piiratud nähtavus võib vähendada turvatunnet eriti naiste, noorte, vanemaealiste ja laste jaoks.

X **Suhtumine:** Mõtlemine, et „neid“ on ju nii vähe, et lisakulud ära tasuks. Ligipääsetava disainiga toetad mitte ainult puuetega inimesi, vaid lood ruumi, milles on hea kõigil.

ÕIGUSAKTID, STANDARDID, JUHENDID

- [Väärtuspõhine hankimine](#)
- [Puuetega inimeste erivajadustest tulenevad nõuded ehitisele](#)
- [Toodete-teenuste ligipääsetavuse nõuded seaduses ja määruses](#)
- [EVS 843:2016, EN 17210:2021, WCAG, W3C, \(EL\) 2016/2102, \(EL\) 2019/882, EN 301 549, ISO 14289 PDF/UA](#)
- [Digiligipääsetavuse juhend ja järelevalve](#)
- [Planeerimine.ee tööriistakast](#)
- [Juhised kultuuri- ja turismivaldkonnale](#)
- [Building for Everyone](#)
- [Guidebook for Accessible Nature Trails](#)
- [Accessible Trails Guidelines](#)

Jälgi, et loeksid kehtivat versiooni!

KEDA KAASATA

Elukaarel põhineva ligipääsetavuse tagamiseks kaasa puuetega inimeste, laste, lapsevanemate, vanemaealiste, noorte ja omastehooldajate huvikaitse- ning soolist võrdsust edendavaid ühinguid. Lisainfot ja kontaktid leiad [Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi](#) ning [Eesti Puuetega Inimeste Koja](#) kodulehtedelt. Kui hange on rahastatud eurofondidest, saad nõu spetsiaalsest [kompetentsikeskusest](#).

Lühijuhend hankijale

TEABE- JA ÕPPEMATERJALID

Kommunikatsioon ja audiovisuaalsed materjalid kujundavad ühiskonna teadlikkust ja kaasatust, kuid võivad ka süvendada stereotüüpe. Universaalne disain tähendab, et nii füüsiliste kui digitaalsete materjalide keel, visuaalid ja struktuur on arusaadavad ka neile, kellel on nägemis- ja kuulmisraskusi, tajuhäire või piiratud keeleoskus.

See juhend aitab näha seoseid võrdsest kohtlemisest, pakub ideid hanketingimusteks, ning juhib tähelepanu, kus juhtub päriselus enim vigu, isegi kui paberil kõik hästi tundub.

NÄIDISTINGIMUSED

Hankeetapp	Tingimus	Tõendus
Tehniline kirjeldus	Töö tulemus ületab ligipääsetavuse nõudeid	Selgitus, kuidas nõudeid ületatakse
Vastavus-tingimus	Pakkuja kohtleb oma meeskonnas naisi ja mehi palgapoliitikas võrdselt	Selgitus värbamis-, edutamis- ja tasustamispõhimõtetest, töö- ja pereelu ühitamise võimalustest
Hindamis-kriteerium	Lisapunktid, kui meeskonnas ei lange sooline jaotus alla 30/70 kummagi kahjuks; või kui juhtivas rollis on inimene, keda on selles ametirühmas vähem	CVD, soolise jaotuse arvutus, Statistikaameti palgarakenduse võrdlus
Vastavus-tingimus	Meeskonna kogemusi hinnatakse vähemalt 60 kuu jooksul	Kirjelduse vorm (vaata altpoolt, miks levinud 36 kuud on diskrimineeriv)
Tehniline kirjeldus	Testimise nõue erinevate sihtrühmadega: vähemalt neli puudeliiki, inimesed elukaare eri osadel	Selgitus, kellelt testimine tellitakse; testimise meetodika kirjeldus; projektile mittevastavuste parandamine või eraldi trahv lepingus
Tehniline kirjeldus	Teabematerjalidega käib kaasas või on integreeritud lihtsas keeles kokkuvõte, viipekeelne tõlge, Braille kirjas versioon, subtiitrid vmt	Kinnitus, eelarve

PANE TÄHELE

Selgus: Kas tekst on selges keeles ja professionaalselt toimetatud? Kas kokkuvõte on ka lihtsas keeles ehk arusaadav intellektipuudega ja teistelegi inimestele?

Universaalsus: Kas kogu sisu on kasutatav eri platvormidel ja seadmetega, ekraanilugejaga, võimalusel piktogrammides.

Tõlked: Kas on olemas tõlked levinumates keeltes ning videod subtiitrite või viipekeelega, et suur osa ühiskonnast infota ei jääks?

Loetavus: Kas teksti suurus ja värv on reguleeritav, nii tekstil kui ka pildil kõrge või muudetava kontrastsusega? Kas piltidel on nende sisu kirjeldavad alt-tekstid?

LEVINUD VEAD

X **Keel:** Liigne keerukus, ametkondlik sõnakasutus ja pikad laused vähendavad info koha-lejõudmist isegi „keskmisele“ inimesele, rääkimata haavatavamatest sihtrühmadest.

X **Tabelid:** Elemendid pole korrektselt ära märgitud ja ekraanilugeja ei suuda neid tuvastada ega lugeda.

X **Diskrimineerime:** Nõudes tiimiliikmelt kogemust „viimase 36 kuu jooksul“ võid välistada noored, lapsega kodus olnud või hoolduskoormusega spetsialistid, kuigi nende oskused on säilinud.

X **Disain:** Kujundaja lähtub esteetikast, mitte loetavusest eri sihtrühmadele. Kõik šriftid aga

pole ühtmoodi loetavad, kõik inimesed ei erista värve, mõningaid värvikombinatsioone tuleb üldse vältida. Trükised ei püsi avatuna lahti.

X **Lingid:** Lingid on piltidena või üksnes tundub miski lingina, aga pole seda.

X **Toimetamata AI:** Automaatsed subtiitrid või tõlked on paremad kui mitte midagi, ent vajavad toimetamist, et säiliks sisu ja toon.

X **Ühekülgsus:** Kui näited või pildid tugevdavad eelarvamusi – näiteks et mehed on juhid, emad aga köögis, tüdrukud roosas ja patsiga, vanemaealised kepiga või abitud, pered alati traditsioonilised, või on kõik noored ja saledad.

ÕIGUSAKTID, STANDARDID, JUHENDID

- [Väärtuspõhine hankimine](#)
- [Toodete-teenuste ligipääsetavuse nõuded seaduses ja määruses](#)
- [WCAG, EN 301 549, ISO 14289 PDF/UA](#)
- [Digiligipääsetavuse juhend ja järelevalve](#)
- [Toolkit on Gender-sensitive Communication](#)
- [Inclusive Communication Guide](#)

Jälgi, et loeksid kehtivat versiooni!

KEDA KAASATA

Elukaarel põhineva ligipääsetavuse tagamiseks kaasa puuetega inimeste, laste, lapsevanemate, vanemaealiste, noorte ja omasteholdajate huvikaitse- ning soolist võrdsust edendavaid ühinguid. Lisainfot ja kontaktid leiad [Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi](#) ning [Eesti Puuetega Inimeste Koja](#) kodulehtedelt. Kui hange on rahastatud eurofondidest, saad nõu spetsiaalsest [kompetentsikeskusest](#)

Lühijuhend hankijale

TEEDE JA TÄNAVATE EHTUS

Hea tee- ja tänavaprojekt loob turvalise ja katkestusteta liikumisruumi, kus tunnevad end turvaliselt ja väärikalt kõik inimesed sõltumata soost, vanusest, liikumis-, nägemis- või kuulmisvõimest ning tajuerinevustest. Kui inimene ei pääse püsiva või ajutise piirangu tõttu liikuma, on tal raske töötada ja ühiskonnaelus osaleda, mis mõjutab isiklikku heaolu aga ka kogu majandust.

See juhend aitab näha seoseid võrdsest kohtlemisest, pakub ideid hanketingimusteks, ning juhib tähelepanu, kus juhtub päriselus enim vigu, isegi kui paberil kõik hästi tundub.

NÄIDISTINGIMUSED

Hankeetapp	Tingimus	Tõendus
Hindamis-kriteerium	Lisapunktid, kui pakkuja ületab ligipääsetavuse nõudeid ja standardeid	Selgitus, kuidas nõudeid ületatakse
Vastavus-tingimus	Pakkuja kohtleb oma meeskonnas naisi ja mehi palgapoliitikas võrdselt	Selgitus värbamis-, edutamise- ja tasustamispoliitikat, töö- ja pereelu ühitamise võimalustest
Hindamis-kriteerium	Lisapunktid, kui meeskonnas ei lange sooline jaotus alla 30/70 kummagi kahjuks; või kui juhtivas rollis on inimene, keda on selles ametirühmas vähem	CVd, soolise jaotuse arvutus, Statistikaameti palgarakenduse võrdlus
Vastavus-tingimus	Pakkuja meeskonnas on ligipääsetavuse ja võrdse kohtlemise pädevus	CV-d, kogemuste kirjeldus, kaasamiskava
Tehniline kirjeldus	Konsulteerimise ja testimise nõue erinevate sihtrühmadega: vähemalt neli puudeliiki, naised, inimesed elukaare eri osadel	Selgitus, kellelt konsultatsioon/testimine tellitakse; meetodika kirjeldus; projektile mittevastavuste parandamine või eraldi trahv lepingus
Tehniline kirjeldus	Tee ajutisel ümbersuunamisel peab olema tagatud turvaline, mh ratastooli ja valge kepiga läbitav liikumistee	Kirjeldus, kuidas läbipääs tagatakse

PANE TÄHELE

Kõnniteed: Kas tee on katkematu ja igal hetkel vähemalt 2 m lai ning takistusteta nagu postid, pingid, prügikastid, üle 2 cm künnised?

Materjalid: Kas pinnas on tasane, libisemis-kindel, erinevate suunavate materjalidega ning esemed on kontrastsed ümbritsevaga?

Ülekäigud: Kas ohutussaared on ruumikad lapsevankriga liikujale? Kas rohelise tule kes- tusest piisab aeglasemalt liikujale? Kas lapsed ja inimesed ratastoolist ulatuvad nappudeni?

Valgustus ja turvatunne: Kas valgustus on soe, ühtlane ja mittepimestav ning tagab nähta- vuse kõigil liikumisteedel, peatuskohtades ja ülekäikudel?

Taktilised märgised: Kas hoiatavad märgistused ja suunavad juhtteed on paigal- datud järjepidevalt? Vale või katkendlik mär- gistus viib nägemispuudega inimese eksiteele.

Andmekaitse: Pakkumuses võid küsida kogemusi ligipääsetavuse hindamisel, aga mitte infot meeskonnaliimete puude kohta.

LEVINUD VEAD

X **Materjal:** Kui kõnniteepaadid muutuvad märgudes libedaks või on hoopis väga krobe- lised, teeb see paljude jaoks liikumise ohtlikuks.

X **Haljastus:** Kõrghaljastuse kavandamata jätmise mõju kestab aastakümneid, kui linnas tekivad soojasaared ja inimestel ei ole kuuma- lainete eest varju. See mõjutab eriti lapsi ja vanemaealisi.

X **Nähtavus:** Ebapiisav valgustus suurendab kukkumisrisi ja vähendab turvatunnet (eriti naistel, lastel, noortel ja vanemaealistel).

X **Takistused:** Liiga järsud kaldteed nõuavad mõnele rasket pingutust; vajalike käetugedega pinkide puudumine ei võimalda puhkepause.

X **Liiklejad eraldamata:** Kui jalakäija-, ratta- ja sõiduteed pole visuaalselt ega kombatavalt eraldatud, juhtub rohkem õnnetusi ja suure- mate vigastustega. Hirm õnnetuse ees võib muutuda lapsevanemale, lastele, vanemaea- listele ja puudega inimestele õues käimisel oluliseks takistuseks.

X **Suhtumine:** Mõtlemine, et „neid“ on ju nii vähe, et lisakulud ära tasuks. Ligipääsetava disainiga toetad mitte ainult puuetega inimesi, vaid lood ruumi, milles on hea kõigil.

ÕIGUSAKTID, STANDARDID, JUHENDID

- [Väärtuspõhine hankimine](#)
- [Tee ehitusprojektile esitatavad nõuded](#)
- [Puuetega inimeste erivajadustest tulenevad nõuded ehitisele](#)
- [EVS 843:2016, EVS 613, 614, 615, EN 17210:2021](#)

- [Riigiteede projekteerimise juhised](#)
- [Projekteerimisjuhend pimedate liidult](#)
- [Inclusive Mobility \(UK\) – Pedestrian and transport infrastructure](#)
- [Accessible EU](#)

Jälgi, et loeksid kehtivat versiooni!

KEDA KAASATA

Elukaarel põhineva ligipääsetavuse tagamiseks kaasa puuetega inimeste, laste, lapsevanemate, vanemaealiste, noorte ja omastehooldajate huvikaitse- ning soolist võrdsust edendavaid ühinguid. Lisainfot ja kontaktid leiad [Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi](#) ning [Eesti Puuetega Inimeste Koja](#) kodulehtedelt. Kui hange on rahastatud eurofondidest, saad nõu spetsiaalsest [kompetentsikeskusest](#).

Lühijuhend hankijale

TEEHOOLE

Kui ka kvaliteetselt ehitatud teed ei hooldata õigel ajal või viisil, mõjutab see paljude inimeste liikumisvabadust ja juurdepääsu tööle, kooli või teenustele. Kui kõnnitee, ülekäigurada või peatus on lumine või libe, pole see takistus üksnes ratastooli või valge kepiga liikujale, vaid näiteks ei pruugi väikelapse vanem jõuda õigeaks ajaks tööle, laps kooli, või ei julge vanemaealine kukkumist kartes kuude kaupa üldse kodust väljuda.

See juhend aitab näha seoseid võrdsest kohtlemisest, pakub ideid hanketingimusteks, ning juhib tähelepanu, kus juhtub päriselus enim vigu, isegi kui paberil kõik hästi tundub.

NÄIDISTINGIMUSED

Hankeetapp	Tingimus	Tõendus
Tehniline kirjeldus	Hooldustööde seisunditasemed ja reageerimisajad on määratletud eraldi ka kõnni- ja kergliiklusteedele	Kinnitus, et kõnniteed ja bussipeatused on prioriteetsed, kirjeldatakse soovitud tulemust
Vastavustingimus	Pakkuja kohtleb oma meeskonnas naisi ja mehi palgapoliitikas võrdselt	Selgitus värbamis-, edutamise- ja tasustamis põhimõtetest, töö- ja pereelu ühitamise võimalustest
Hindamiskriteerium	Lisapunktid, kui meeskonnas ei lange sooline jaotus alla 30/70 kummagi kahjuks; või kui juhtivas rollis on inimene, keda on selles ametirühmas vähem	CVD, soolise jaotuse arvutus, Statistikaameti palgarakenduse võrdlus
Lepingu täitmine	Teenuse kvaliteeti ja hooldusplaani täitmist jälgitakse GPS-andmete ja fototõendite põhjal	Järelevalveraport, auditid

PANE TÄHELE

Prioriteetid: Kas hooldusplaanis on määratletud, et esmalt puhastatakse kergliiklusteed, peatused, ülekäigud, lasteaedade ja koolide ning sotsiaal- ja tervishoiuasutuste ümbrus?

Kruusateed: Kas tehakse tolmutõrjet kõvakatteta tee ohutuseks ja kergliiklejate heaoluks? Väiksematel bussidel on kiilasjääl ohtlik ja hooldamata tee võib katkestada ühistranspordi või ei sõida koolibuss.

Teavitus: Kas inimesed saavad teede seisukorrast ja hooldustöödest reaajas infot kaardirakenduses? Kas veebileht ja teave ise on ligipääsetavad?

Erilahendused: Kas olulise asutuse ees ja kaldteedel on kasutatud külmumiskindlaid teekatteid või kütmist?

LEVINUD VEAD

X **Autode eelistamine:** Puhtaks lükatakse ja soolatatakse esmalt sõiduteed, päeva peale väiksemad, ent ka jalakäijad tahavad hommi- kul liigelda, kes on sageli vanemaealised, naised, lapsed ja puuetega inimesed.

X **Lund ei veeta ära:** Hooldus ei tohi tekitada uusi takistusi: kui lumi lükatakse kõnniteele, invaparkimiskohale, peatusse või ohutussaa- rele, muutub tee kitsamaks ja liiklemine või sõidukisse sisenemine ohtlikumaks. Läbitavad peavad olema ka sõiduteega ristumine, teekond peatusse, väravaesine.

X **Hajuv vastutus:** Sõidu- ja kõnniteedel on eri omanikud, kes võivad koostöö asemel lükata sama lund edasi-tagasi teineteise teele.

X **Hilinemine:** Libedustõrjega hakatakse tege- lema kindlast kuupäevast või lumekihi paksu- sest, ent tee võib muutuda ohtlikuks või läbima- tuks juba esimestest helvestest, tuisuvaalu- dest, öökülmast või lume sulama hakkamisest.

X **Keskkonnamõju:** Soolakasutus ja abrasiiv- materjalid rikuvad teekatteid ning haljastust.

X **Uued ohud:** Kehv hooldus või vale materjal tekitavad turvalisuse asemel teesse auke.

X **Suhtumine:** Mõtlemine, et „neid“ on ju nii vähe, et lisakulud ära tasuks. Ligipääsetava disainiga toetad mitte ainult puuetega inimesi, vaid lood ruumi, milles on hea naistel, vanema- ealistel, lastega vanematel ja lastel.

ÕIGUSAKTID, STANDARDID, JUHENDID

- [Väärtuspõhine hankimine](#)
- [Tee seisundinõuded](#)
- [Teede korrashoiu juhised](#)
- [EVS 843:2016, EN 17210:2021, WCAG, W3C](#)
- [Winter Service](#)
- [Data-driven Transport Infrastructure Maintenance](#)
- [Roads and Maintenance](#)
- [Assessing gender equality in transport policies](#)

Jälgi, et loeksid kehtivat versiooni!

KEDA KAASATA

Elukaarel põhineva ligipääsetavuse tagamiseks kaasa puuetega inimeste, laste, lapsevanemate, vanemaealiste, noorte ja omastehooldajate huvikaitse- ning soolist võrdsust edendavaid ühingu- id. Lisainfot ja kontaktid leiad [Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi](#) ning [Eesti Puuetega Inimeste Koja](#) kodulehtedelt. Kui hange on rahastatud eurofondidest, saad nõu spetsiaalsest [kompetentsikeskusest](#).

Lühijuhend hankijale

TUALETTRUUMID

Tualett on üks olulisemaid võrdsust ja väarikust puudutavaid ruume, mille puudumine või kehv disain nii toas kui õues piirab osalemisvõimalusi töö- ja sotsiaalelus, hariduses ja tegelikult kõikjal. Kaasav disain eeldab lisaks füüsilise ruumi kättesaadavusele ka psühholoogilise mugavuse ja turvalisuse loomist, et vähendada struktuurseid ja kogemuslikke takistusi paljudele kasutajatele nagu väikelaste vanemad, tugisõime või krooniliste haigustega ning mittebinaarsed inimesed.

See juhend aitab näha seoseid võrdsest kohtlemisest, pakub ideid hanketingimusteks, ning juhib tähelepanu, kus juhtub päriselus enim vigu, isegi kui paberil kõik hästi tundub.

NÄIDISTINGIMUSED

Hankeetapp	Tingimus	Tõendus
Hindamis-kriteerium	Lisapunktid, kui pakkuja ületab ligipääsetavuse nõudeid ja standardeid	Selgitus, kuidas nõudeid ületatakse
Vastavus-tingimus	Pakkuja kohtleb oma meeskonnas naisi ja mehi palgapoliitikas võrdselt	Selgitus värbamis-, edutamise- ja tasustamis põhimõtetest, töö- ja pereelu ühitamise võimalustest
Hindamis-kriteerium	Lisapunktid, kui meeskonnas ei lange sooline jaotus alla 30/70 kummagi kahjuks; või kui juhtivas rollis on inimene, keda on selles ametirühmas vähem	CVd, soolise jaotuse arvutus, Statistikaameti palgarakenduse võrdlus
Vastavus-tingimus	Meeskonnas on ligipääsetavuse ja võrdse kohtlemise pädevus	CV-d, kogemuste kirjeldus
Tehniline kirjeldus	Testimise nõue erinevate sihtrühmadega: vähemalt neli puudeliiki, inimesed elukaare eri osadel, naised, lapsevanemad	Selgitus, kellelt testimine tellitakse; meetodika kirjeldus; projektile mittevastavuste parandamine või eraldi trahv lepingus

PANE TÄHELE

Ligipääs: Kas igal korrusel on takistusteta ligipääsetav tualettruum? Kas on arusaadav märgistus, et tualett on kinni või vaba? Piirang on ka tasulisus või vajadus kuskilt võtit küsida.

Märgistus: Kas piktogrammide ja sildide on sooneutraalsed, kontrastsed ja arusaadavad ka kognitiivsete eripäradega inimestele?

Valgustus ja akustika: Kas valgustus on ühtlane, mitte pimestav, hämar, vilkuv või peegelduv? Akustika ei tohi tekitada ebamugavust, nt valjud või lastele näkku puhuvad kätekuivatid.

Andmekaitse: Pakkumuses võid küsida kogemusi ligipääsetavuse hindamisel, aga mitte infot meeskonnaliimete puude kohta.

Universaalsus: Sugude ja vajaduste järgi eristamise asemel saab ehitada mitu sellist tualetti, mis on sooneutraalsed ja piisavalt ruumikad ratastooli, lapsevankri või (sh teisest soost) abistajaga sisenemiseks. Mähkmeid ei vahetata ka ainult beebidel.

Hooldus: Arvesta elukaarekuludega: kas tualette koristatakse ja varustatakse ning seadmeid kontrollitakse piisavalt tihti? Ruumis võiks olla tasuta hügieenitarvikud või automaadid.

LEVINUD VEAD

X **Teadmatus:** Arvamine, et eesruumiga tava-tualett on ju enam-vähem ligipääsetav.

X **Ruum:** Liiga kitsas või vales suunas avanev uks, või väike pöörderaadius, kus ei mahu üksi või koos saatjaga toimetama. Nii mõndagi saab parandada, aga valesti asetatud poti või kitsa uksega on hiljem keerulisem.

X **Kõrgus:** Puuduvad sobiva kõrgusega käepidemed, nagid, häirenupu nõörid, põlveruum kraanikausi all või täiskasvanu pikkuses ning muudetava kõrgusega mähkimislaud. Või ei ulatu kabiini ukсед põranda ja laeni.

X **Viidad:** Tualett ise pole hoones või õues leitav, märgistus pole kombatavas kirjas. Veebis pole infot, kus asuvad avalikud tualetid (nii õues kui poes või tanklas).

X **Välitualettide unustamine:** Pargis, matkarajal või väliüritusel on inimeste vajadused samad, sh vajalik regulaarne hooldus.

X **Sooline eristamine:** Kui mähkimise või väikelapse abistamise võimalus on ainult naiste tualetis, piirab see vanemate võrdsust. Imetamiseks kavanda oma ruumid, potikaanel istudes imetamine riivab väärikust.

X **Prügikastid:** Kätepaberi prügikast olgu paberihoidja all, pealt lahti; hügieenitarvikute oma aga kinnine, nt sensoriga kaanega.

X **Suhtumine:** Mõtlemine, et „neid“ on ju nii vähe, et lisakulud ära tasuks. Ligipääsetava disainiga toetad mitte ainult puuetega inimesi, vaid lood ruumi, milles on hea kõigil.

ÕIGUSAKTID, STANDARDID, JUHENDID

- [Väärtuspõhine hankimine](#)
- [Toodete-teenuste ligipääsetavuse nõuded seaduses ja määruses](#)
- [Puudega inimeste erivajadustest tulenevad nõuded ehitistele](#)
- [ISO 21542:2021, EN 17161:2019, EN 17210:2021, CEN/TR 17621:2021](#)
- [Ligipääsetavuse juhend](#)
- [Universal Design Guidelines for Changing Places Toilets](#)
- [Juhised kultuuri- ja turismivaldkonnale](#)
- [Planeerimine.ee tööriistakast](#)

Jälgi, et loeksid kehtivat versiooni!

KEDA KAASATA

Elukaarel põhineva ligipääsetavuse tagamiseks kaasa puuetega inimeste, laste, lapsevanemate, vanemaaliste, noorte ja omastehooldajate huvikaitse- ning soolist võrdsust edendavaid ühinguid. Lisainfot ja kontaktid leiad [Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi](#) ning [Eesti Puuetega Inimeste Koja](#) kodulehtedelt. Kui hange on rahastatud eurofondidest, saad nõu spetsiaalsest [kompetentsikeskusest](#).

Lühijuhend hankijale

UURINGUD

Tellitavad uuringud mõjutavad otseselt poliitikate kvaliteeti ja sobivust võimalikult paljudele inimestele. Tulemus võib olla eksitav või tuua hoopis kahju, kui uuringu kavandamisel ei mõelda läbi, kuidas plaanid võivad mõjutada haavatavamas olukorras inimesi. Lisaks saab – sõltumata uuringu teemast – seada hanketingimustes nõudeid, mis lisaks mittediskrimineerimisele ka edendavad soolist võrdsust ja võrdseid võimalusi.

See juhend aitab näha seoseid võrdsest kohtlemisest, pakub ideid hanketingimusteks, ning juhib tähelepanu, kus juhtub päriselus enim vigu, isegi kui paberil kõik hästi tundub.

NÄIDISTINGIMUSED

Hankeetapp	Tingimus	Tõendus
Vastavus-tingimus	Pakkuja kohtleb oma meeskonnas naisi ja mehi palgapoliitikas võrdselt	Selgitus värbamis-, edutamise- ja tasustamis põhimõtetest, töö- ja pereelu ühitamise võimalustest
Hindamis-kriteerium	Lisapunktid, kui meeskonnas ei lange sooline jaotus alla 30/70 kummagi kahjuks; või kui juhtivas rollis on inimene, keda on selles ametirühmas vähem	CVd, soolise jaotuse arvutus, Statistikaameti palgarakenduse võrdlus
Vastavus-tingimus	Meeskonna kogemusi hinnatakse vähemalt 60 kuu jooksul	Kirjeldus (vaata altpoolt, miks levinud 36 kuud on diskrimineeriv)
Tehniline kirjeldus	Võrdse kohtlemisega arvestamise kirjelduse põhjalikkus	Selgitus, kuidas on läbi mõeldud haavatavas olukorras, elukaare ulatuses, eri keele- ja kultuuritaustaga inimeste või äärealade elanike kaasamine
Hindamis-kriteerium	Lisapunktid sihtrühma kaasavate uurimismeetodite kasutamisel	Kinnitus, kirjeldus
Tehniline kirjeldus	Pakkuja lähtub töö tegemisel eetilistest, võrdse kohtlemise ja mittediskrimineerimise põhimõtetest	Selgitus töö eetilistest aspektidest, riskide maandamisest, ning kuidas tagatakse osalejate võrdne kohtlemine, turvalisus ja andmete kaitse
Tehniline kirjeldus	Töö tegemine ja tulemuste esitamine peab olema ligipääsetav	Kinnitus, et näiteks küsitluskeskkond vastab nõuetele, aruanne ja esitlus on ligipääsetavas vormingus ning ruumis, lihtsas keeles kokkuvõttega

PANE TÄHELE

Küsimused: Kas küsimused on neutraalsed, mitte normatiivsed, stigmatiseerivad või soo- ja eastereotüüpe süvendavad? Paku uuringu kutset viipekeeles, lihtsas keeles või testi enne puuetega inimestega.

Kanalid: Kes võivad jääda valimist välja? Kas lisaks veebile on alternatiivseid osalusviise: nt võimalus anda sisend kirjalikult, telefoni teel või silmast silma?

Turvalisus: Kas osalejate andmete kaitse ja psühholoogiline turvalisus on tagatud? Vahel võib isegi küsitlusele vastamine traumeerida.

Analüüs: Kas tulemused on võimalusel esitatud eristatult, nt soo, piirkonna, tegevuspiirangu, puude, hoolduskoormuse, keele ja vanuse lõikes?

Lõime: Kas uuringus oleks võimalik lisada küsimused, mis puudutavad soolist võrdsust ja võrdseid võimalusi, sh ligipääsetavust?

LEVINUD VEAD

X Diskrimineerime: Nõudes tiimiliikmelt kogemust „viimase 36 kuu jooksul“ võid välistada noored, lapsega kodus olnud või hoolduskoormusega spetsialistid, kuigi nende oskused on säilinud.

X Takistused: Ainult veebiküsitlus, keeruline keelekasutus ja ligipääsetavuse mitte tagamine välistab osa sihtrühmadest. Intervjuude ruumid ja digivahendid pole ligipääsetavad.

X Valim: Kui valim kujuneb inimestest, kelleni on lihtne jõuda, võivad teadmata jääda nende vajadused, kel on osalemisel füüsilisi või rahalisi takistusi.

X Keskmiste türannia: Tulemusi ei esitata rühmade lõikes ja erinevused peidetakse üldtulemustesse, mis võib süvendada süsteemset ebarõrdsust.

ÕIGUSAKTID, STANDARDID, JUHENDID

- [Väärtuspõhine hankimine](#)
- [WCAG, EN 301 549, ISO 14289 PDF/UA](#)

- [Teaduseetika](#)

Jälgi, et loeksid kehtivat versiooni!

KEDA KAASATA

Elukaarel põhineva ligipääsetavuse tagamiseks kaasa puuetega inimeste, laste, lapsevanemate, vanemaealiste, noorte ja omastehooldajate huvikaitse- ning soolist võrdsust edendavaid ühinguid. Lisainfot ja kontaktid leiad [Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi](#) ning [Eesti Puuetega Inimeste Koja](#) kodulehtedelt. Kui hange on rahastatud eurofondidest, saad nõu spetsiaalsest [kompetentsikeskusest](#).

Lühijuhend hankijale

ÜHISTRANSPOORT JA PEATUSED

Hea transpordisüsteem peab sobima igas vanuses, liikumis- või tajuerinevuse, keeleoskuse ja kultuuritaustaga inimestele. Ligipääsmatuses tulenevad takistused raskendavad tööl käimist ja ühiskondlikus elus osalemist, mis mõjutab isiklikku heaolu, aga ka kogu majandust. Kaasav disain eeldab, et sõidukid, peatused, teavitussüsteemid ja kõigi nende hooldus tagavad terviklikult füüsilise, digitaalse ja sotsiaalse ligipääsu.

See juhend aitab näha seoseid võrdsest kohtlemisest, pakub ideid hanketingimusteks, ning juhib tähelepanu, kus juhtub päriselus enim vigu, isegi kui paberil kõik hästi tundub.

NÄIDISTINGIMUSED

Hankeetapp	Tingimus	Tõendus
Hindamis-kriteerium	Lisapunktid, kui pakkuja ületab nõudeid/standardeid, et saavutada parim võimalik ligipääsetavus	Selgitus, kuidas nõudeid ületatakse
Vastavus-tingimus	Pakkuja kohtleb oma meeskonnas naisi ja mehi palgapoliitikas võrdselt	Selgitus värbamis-, edutamise- ja tasustamis põhimõtetest, töö- ja pereelu ühitamise võimalustest
Hindamis-kriteerium	Lisapunktid, kui meeskonnas ei lange sooline jaotus alla 30/70 kummagi kahjuks; või kui juhtivas rollis on inimene, keda on selles ametirühmas vähem	CVd, soolise jaotuse arvutus, Statistikaameti palgarakenduse võrdlus
Vastavus-tingimus	Pakkuja meeskonnas on ligipääsetavuse ja võrdse kohtlemise pädevus	CV-d, kogemuste kirjeldus
Tehniline kirjeldus	Testimise nõue erinevate sihtrühmadega: vähemalt neli puudeliiki, naised, inimesed elukaare eri osadel	Selgitus, kellelt testimine tellitakse; meetodika kirjeldus; projektile mittevastavuste parandamine või eraldi trahv lepingus

PANE TÄHELE

Sõidukid: Kas sõidukid on madala sisene-misega, olemas on kaldteed või tõstukid ning vähemalt üks kinnitustega ratastoolikoht? Kas põrandad on libisemiskindlad, olemas piisavalt käsipuid ja kontrastsus? Kas peatuste teavitused on mitme meelega tajutavad, arusaadavad ning korrektselt ajastatud?

Peatused: Kas peatused on öösel valgustatud, turvalised, pinkide ja rattahoidjatega? Kas

ootekoda pakub kaitset tuisu ja päikese eest? Kas on piisavalt ruumi ja sobiv platvormi kõrgus, et ratastooli või lapsevankriga saaks iseseisvalt sõidukisse? Kas maapinnal on juhtteed, mis aitavad pimedatel ja vaegnägijatel leida tee peatuse ja ukseni? Kas peatuses on märgistatud suitsuvaba ala?

Märgistus: Kas teave on esitatud nii visuaalselt kui ka heliliselt? Kas infotahvlid,

sõiduplaanid ja peatusesildid on piisava kontrastsuse ja ligipääsetava ehk šeriifideta kirjas?

Info: Kas nupud, sõiduplaan ja tuvastid on laste ja ratastoolis liikujate kõrgusel? Kas kasutatakse rahvusvahelisi piktogramme ja mitut keelt? Kas veebileht ja rakendus on ligipääsetavad ning puuduste teatisega?

Lapsed: Tellides koolibussi või laste transporti, peaks sõidukil olema madal põhi, istmetel turvavööd, võimalusel kõrgendused, kaamerad, GPS lapsevanematele jälgimiseks, juht koolitatud, ohutud peatused.

Andmekaitse: Pakkumuses võid küsida kogemusi ligipääsetavuse hindamisel, aga mitte infot meeskonnaliimete puude kohta.

LEVINUD VEAD

X Hooldus: Talvel alustatakse puhastamist sõiduteedest, mitte kõnniteedest, peatustest ja ülekäikudest. Taktiilsed märgistused ei paista lume alt välja, vallid on lisatakistuseks.

X Ebapiisav koolitus: Juhid või klienditeenindajad ei oska keeli, suhelda puudega arvestavalt, ega reageerida ahistamisjuhtumitele.

X Sõiduk ei peatu: Kui juht ei märka peatumissoovi (nt ainult tuluke, mitte koos heliga), võivad lapsed ja vanemaealised segadusse sattuda, kui nad oma peatuses maha ei saa, eriti maapiirkondades.

X Peatuse asukoht: Kui peatus on ajalooliselt hoonetest eemal maantee ääres, võivad vanemaealised jääda koju ja laste sõidutamiseks valitakse auto. Vähenev nõudlus võib viia aga veelgi kehvemate ühendusteni.

X Laste vajadused: Eriti koolibussi peatuste puhul ei arvestata laste ja noorte eripäradega, sest nad peavad käima koolis iga ilmaga ning neil pole endal võimalik transporti valida.

X Suhtumine: Mõtlemine, et „neid“ on ju nii vähe, et lisakulud ära tasuks. Ligipääsetava disainiga toetad mitte ainult puuetega inimesi, vaid lood ruumi, milles on hea kõigil.

ÕIGUSAKTID, STANDARDID, JUHENDID

- [Väärtuspõhine hankimine](#)
- [Toodete ja teenuste ligipääsetavuse seadus](#)
- [Puuetega inimeste erivajadustest tulenevad nõuded ehitistele](#)
- [Digiligipääsetavuse juhend](#)
- [EL 181/2011, UNECE R107, EVS 843:2016, EVS-EN 17210:2021](#)
- [Planeerimine.ee tööriistakast](#)
- [Projekteerimisjuhend pimedate liidult](#)

Jälgi, et loeksid kehtivat versiooni!

KEDA KAASATA

Elukaarel põhineva ligipääsetavuse tagamiseks kaasa puuetega inimeste, laste, lapsevanemate, vanemaealiste, noorte ja omastehooldajate huvikaitse- ning soolist võrdsust edendavaid ühinguid. Lisainfot ja kontaktid leiad [Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi](#) ning [Eesti Puuetega Inimeste Koja](#) kodulehtedelt. Kui hange on rahastatud eurofondidest, saad nõu spetsiaalsest [kompetentsikeskusest](#).

Lühijuhend hankijale

ÜRITUSTE KORRALDAMINE

Kaasav ja ligipääsetav üritus, mida korraldad või tellid, võimaldab igal inimesel võrdselt kohal olla, kuulda, mõista ja osaleda, sõltumata puudest, vanusest, soost, keelest, kultuuritaustast, tervislikust seisundist või mõnest erivajadusest. Ligipääsetavus hõlmab füüsilist ja inforuumi, kättesaadavaid hindu, aga ka toitlustuse mitmekesisust.

See juhend aitab näha seoseid võrdsest kohtlemisest, pakub ideid hanketingimusteks, ning juhib tähelepanu, kus juhtub päriselus enim vigu, isegi kui paberil kõik hästi tundub.

NÄIDISTINGIMUSED

Hankeetapp	Tingimus	Tõendus
Vastavus-tingimus	Toimumiskoht, tehnika ja korraldus (nt viipekeelne tõlge, subtiitrid, abistajad, lastehoid, erimenüü võimalus) tagavad ligipääsetavuse	Selgitus erivajadustega arvestamisest, arvestades puudeid ja elukaart
Vastavus-tingimus	Pakkuja kohtleb oma meeskonnas naisi ja mehi palgapoliitikas võrdselt	Selgitus värbamis-, edutamise- ja tasustamispõhimõtetest, töö- ja pereelu ühitamise võimalustest
Hindamis-kriteerium	Lisapunktid, kui meeskonnas ei lange sooline jaotus alla 30/70 kummagi kahjuks; või kui juhtivas rollis on inimene, keda on selles ametirühmas vähem	CVd, soolise jaotuse arvutus, Statistikaameti palgarakenduse võrdlus
Vastavus-tingimus	Meeskonna kogemusi hinnatakse viimase 60 kuu jooksul	Kirjeldus (vaata altpoolt, miks levinud 36 kuud on diskrimineeriv)
Hindamis-kriteerium või vastavus-tingimus	Osa toidust on mahe, öko- või õiglase kaubanduse märgisega, lühikese tarneteekonnaga; vähendatakse toidu raiskamist	Kirjeldus, selgitus, tõendusviis

PANE TÄHELE

Teavitus: Kas eelinfos on liikumistekond ja kaart (mh evakueerumiseks, ratastoolikohtade paigad), pakutavad tõlked, juhtkoerte jooginõu, tasuta pilet saatjale? Kas registreerumisel saab teada anda tõlgete ja muudest vajadustest?

Sotsiaalne mugavus: Kas on koht eraldamiseks, mähkimiseks ja imetamiseks?

Sisu: Kas on tagatud kirjutus- ning viipekeeletõlge või kirjeldustõlge? Kas saalis on silmusvõimendi?

Ruum: Kas osalejad-esinejad pääsevad ruumides liikuma ja lavale ilma takistuseta, tagatakse kaldtee lavale, hoones on lift, piisavalt laiad ukсед ja ligipääsetav tualett?

Valgus ja heli: Kas valgus on pimestav, hämar või vilkuv, ruumis on asjatut müra või kaja? Kas annad sellest teada (ka tõlkidele)?

Menüü: Kas toitude juures on märgitud allergeenid ning valikus on taimset, gluteeni- ja laktoosivaba?

Turvalisus: Kas kohapealses meeskonnas on teadlikkus ahistamisest ja selle märkamisest; öisel üritusel korgijoogitised?

LEVINUD VEAD

X **Vead ruumis:** Siseruumides pole kõigile loetavaid viitasid, üles ei leia toimumiskohta või tualetti. Väärrikust riivab ka hoone, kuhu ratastooliga pääseb kaubalaadimise alalt või üksnes kõrvalise abiga.

X **Ülestimulatsioon:** Liigne valgus, kirjud mustrid ja akustika tekitavad ebamugavust sensorsete erivajadustega osalejatele.

X **Tehnika:** Põsemikrofoni riiete alla toppimine on kleidis naisele ebameeldiv või võimatu. Paku erinevaid mikrofone või anna esinejatele teada vajalikust riietusest.

X **Diskrimineerime:** Nõudes tiimiliikmelt kogemust „viimase 36 kuu jooksul“ võid tahtmatult välistada noored, lapsega kodus olnud või hoolduskoormusega spetsialistid.

X **Teavitus:** Kutse ja registreerumis- ning tagasisidevormid pole ligipääsetavad, nt on reklaam ainult pildina.

X **Tekstid:** Automaatsubtiitrid on parem lahendus kui tõlke puudumine, kuid järelvaatajatele toimeta tekstid ja tõlked üle.

X **Toitlustus:** Paku erineval kõrgusel istumis- ja serveerimisvõimalusi arvestades liikumis- ja seismisraskustega inimeste vajadustega.

X **Ühekülgus:** Esinejate ja korraldajate valik kinnistab stereotüüpe (nt pole erinevast soost, vanusest, kultuuritaustaga või puuetega).

X **Suhtumine:** Mõtlemine, et „neid“ on ju nii vähe. Ligipääsetava ürituse korraldamisega lood ruumi, milles on hea kõigil.

ÕIGUSAKTID, STANDARDID, JUHENDID

- [Väärtuspõhine hankimine](#)
- [Toodete-teenuste ligipääsetavuse nõuded seaduses ja määruses](#)
- [Kultuuri ja spordi ligipääsetavus](#)
- [Sündmusi kõigile!](#)
- [Juhised kultuuri- ja turismivaldkonnale](#)
- [Keskkonnasõbralike ürituste juhend](#)
- [Accessibility and Inclusion Toolkit](#)
- [Accessible Meetings Guide](#)
- [Guide to Inclusive and Accessible Activities](#)

Jälgi, et loeksid kehtivat versiooni!

KEDA KAASATA

Elukaarel põhineva ligipääsetavuse tagamiseks kaasa puuetega inimeste, laste, lapsevanemate, vanemaealiste, noorte ja omasteholdajate huvikaitse- ning soolist võrdsust edendavaid ühinguid. Lisainfot ja kontaktid leiad [Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi](#) ning [Eesti Puuetega Inimeste Koja](#) kodulehtedelt. Kui hange on rahastatud eurofondidest, saad nõu spetsiaalsest [kompetentsikeskusest](#).